

ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਂਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ : ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਵਿਵੇਚਨ

ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਹਾਲ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਪਟਿਆਲਾ
98154-73767
gslehal@gmail.com

ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਕੌਰ
ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਪਟਿਆਲਾ
94176-91195

ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੀ ਲਿਖਤ ਜਿੱਥੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗਤਾ, ਸਮਝਣਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਲਿਖਿਤ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਲਿਖਤ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲ ਕੰਪਿਊਟਰੀ ਪ੍ਰੋਸੈੰਸਿੰਗ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਰੰਗੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰੀਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰੀਕਰਨ ਉੱਪਰ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਿਆਰੀਕਰਨ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਟਕਸਾਲੀ ਰੂਪ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਪਭਾਸ਼ਾਈ ਬੋਲ ਟਕਸਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਉਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰੀਕਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਕ ਮਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰੂਪ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰੀਕਰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬੜਾ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਗਭਗ 100 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ 1929 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਖਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਭਾ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਨ 1948 ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੀਏ¹ ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ 1949 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਨਾਮੀ ਇਕ ਪੈਂਫਲੱਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਕੋਸ਼ ਡਾ. ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਨ 1968 ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਿਤ ਦੋ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ 1988 ਵਿਚ ਡਾ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਰੂਪ ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼² ਨਾਂ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 1998 ਵਿਚ ਡਾ. ਸ. ਸ. ਸੋਸੀ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਕੋਸ਼³ ਨਾਂ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ।³ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼ ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਿੱਤ ਫੈਲਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਬਦ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਕੋਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇੱਕਮੱਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਿਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ

ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਹਿਬਾਨ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕਮੱਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇਕ ਉਪਾਅ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਪੈਲ ਚੈਕਰ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਸਪੈਲ ਚੈਕਰ ਤਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਕ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਭੰਬਲੂਸੇ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਅਧਿਕਤਰ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਡਾ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸਾਰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਪੈਲ ਚੈਕਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਇਸੇ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੈਲ ਚੈਕਰ ‘ਸੋਧਕ’⁴ ਨਾਂ ਹੇਠ ਆਨਲਾਈਨ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਅੱਖਰ 2021’⁵ (ਆਫਲਾਈਨ) ਨਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਡ ਪ੍ਰੈਸੈਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਅਤੇ ਠੀਕ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕਮੱਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਤਤਪਰ ਹਾਂ ਪਰ ਇੰਨੀ ਤਤਪਰਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗਲਤੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਅਧਿਬਾਰਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਆਨਲਾਈਨ ਸਮਗਰੀ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਆਨਲਾਈਨ ਲਿਖਿਤ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਹੋਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੀ ਲਿਖਿਤ ਸਮਗਰੀ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ, ਪੜ੍ਹਨਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝਨਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੀ, ਸੱਗੋਂ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੀ ਆਨਲਾਈਨ ਸਮਗਰੀ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੀ ਸਮਗਰੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਚ ਇੰਜਣ 'ਤੇ ਉਚੇਰਾ ਦਰਜਾ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਨਲਾਈਨ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ, ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਅਤੇ ਬਲੌਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਲਤੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਦਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਆ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ ਨੰ.1 ਵਿਚ 4 ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ/ ਸਰਕੂਲਰਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਮੂਨਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਛਾਪਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਵੀ ਗਲਤ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਵਿਚਲੇ ਇਕ ਲੇਖ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੋਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਗੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਅਧਿਐਨ⁶ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੌਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੇਪਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਵਿਚਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਜੇ ਵੀ ਕਈ ਲੇਖ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਲੇਖ ਦਾ ਨਮੂਨਾ (ਚਿੱਤਰ ਨੰ.1b) ਵਿਚ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਨਮੂਨਾ (ਚਿੱਤਰ ਨੰ.1c) ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਛਾਪਦੇ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੈਂਕਟ ਵਿਚ ਲੇਖੇ 8 ਸ਼ਬਦ ਬੇਮਤਲਬ ਸ਼ਬਦ (junk) ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗਲਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਨਮੂਨਾ (ਚਿੱਤਰ ਨੰ.1d) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਸਰਕੂਲਰ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਮੂਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਣ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਲਈ ਗਏ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦ ਕਿ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਕਿਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਲੱਭਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ? ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੋਧਾਤਮਿਕ, ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟਾਈਪਿਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਨਿਰੀਖਕ (Spell-Checker) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ। ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ :-

ਸਮਗਰੀ ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ:

ਸਾਡੇ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਆਧਾਰ-ਸਮਗਰੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਖਬਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਬਲੌਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਲਗਭਗ 2.47 ਕਰੋੜ ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 3,23,773 ਹੈ।
ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 1

ਜਿਹਨਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣ ਦਾ ਸਭ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਚਣਾ ਗਿੱਧ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਮੁਗਦਲੀ ਖਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਿਆਦਾਤਰ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਲਿਖਣੀ ਨਾ ਆਵੇ ਪਰ ਸਿਧੂ ਮੂਸੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਗਾਏ ਸਭ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਹਨ, ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਹੁੰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵੰਧਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸੇਸ਼ ਸਨਮਾਇਕ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਲੋਹਕੀ ਦੇਖਣ ਆਇਆ ਦਾ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵੰਧਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ,

a)

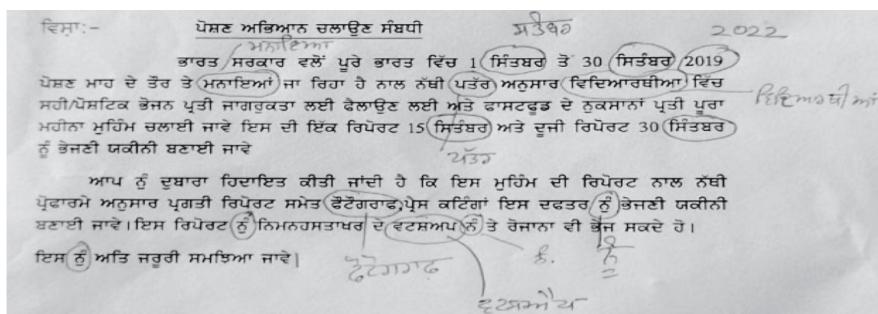
ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਟਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 1968 ਈ: 'ਚ ਉਹ ਤੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਮਿਲੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ - 1959, 1960, 1961- ਲਈ ਪੰਜਾਬ

b)

ਲਈ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ [ਘੁਰਪਰਈਟ ਨਿਗਰਾਨੀ ਬਿਬਿਅਰ, ਨਿਦੁਸ਼ਟਅਨ ਠਮਿਏਸ਼, ਛਹਾਨਦਿਗਿਅਰਹ, ਫੈਸਟਈਦ ਨੋਲਾਨਿਏ]। ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ 1967-68 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ,

c)

d)

ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 1: a) ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਕ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਖਬਾਰ ਦੀ ਲਿਖਤ, 1: b)

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਵਿਚੋਂ ਲਿਖਤ, 1: c) ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਨਮੂਨਾ, 1: d) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਸਰਕਲਰ ਦਾ ਨਮੂਨਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ:

ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ: ਆਰਥੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਅਤੇ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕ^{7,8}। ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ੍ਰੋਣੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਧਾਤਮਿਕ ਗਲਤੀਆਂ (cognitive errors) ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾਸਤਵਿਕ ਸ਼ਬਦ-ਗਲਤੀਆਂ, ਪੁਨੀ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਗਲਤੀਆਂ, ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਗਲਤੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸ੍ਰੋਣੀ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਗਲਤੀਆਂ (physical errors) ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਟਾਈਪਿਸਟ ਦੁਆਰਾ ਟਾਈਪਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਤੀਜੀ ਸ੍ਰੋਣੀ ‘ਯੂਨੀਕੋਡ ਇਨਕੋਡਿੰਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਲਤੀਆਂ’ ਦੀ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠ ਨੂੰ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਸਮਝਾਂਗੇ :-

1. ਬੋਧਾਤਮਿਕ ਗਲਤੀਆਂ:

ਬੋਧਾਤਮਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਟਾਈਪਿਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਲ ਅੱਖਰ ਦੀ ਥਾਂ ਮਿਲਦੇ-ਜ਼ਿਲਦੇ ਉਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਟਾਈਪ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ‘ਵਿਚ’ ਅਤੇ ‘ਵਿਚਾ’) ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਅਧਕ ਅਤੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਹੀ ਮੰਨ ਕੇ, ਗਲਤੀ ਦੀ ਸ੍ਰੋਣੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬੋਧਾਤਮਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਕ, ਬਿੰਦੀ, ਟਿੱਪੀ, ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਅਧਕ ਦੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਲਤੀਆਂ ਕੁੱਲ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ 26% ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਅਤੇ ਬਿੰਦੀ/ਟਿੱਪੀ ਦੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਧਾਤਮਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 19% ਅਤੇ 15% ਹਨ। (ਨ) ਅਤੇ (ਣ) ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਅਤੇ ਪੈਰੀਂ (ਹ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ 8% ਹੈ ਜਦ ਕਿ 7% ਗਲਤੀਆਂ ਦੀਰਘ ਅਤੇ ਲਘੂ ਸਵਰਾਂ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪਿਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਬੋਧਾਤਮਿਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀਆਂ 10 ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :-

1.1. ਅਧਕ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਲਤੀਆਂ:

ਬੋਧਾਤਮਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਗਲਤੀ ਅਧਕ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਧਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਬਲ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅੰਜਨ ਦੇ ਦੂਹਰੇ ਉਚਾਰਨ ਭਾਵ ਦੁੱਤ ਵਿਅੰਜਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਹੁਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਕਾਰਜ ਅਧਕ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਧਕ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦਾਂ (ਤੱਕ/ਤਕ, ਪਿੱਤਾ/ਪਿਤਾ) ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਧਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਆਮ ਗਲਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਧਕ ਦਾ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਯੋਗ, ਅਧਕ ਲੋਪ ਜਾਂ ਅਧਕ ਦੀ ਗਲਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

(ਉ) **ਅਧਕ ਲੋਪ:** ਟਾਈਪਿਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਧਕ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਲਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਗਲਤੀ ਅਧਕ ਲੋਪ ਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਹਰ ਅਧਕ ਲੋਪ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

(ੴ) ਬਿੰਦੀ/ਟਿੱਪੀ ਲੋਪ: ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਗਲਤੀ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਨਾਂ: ਨਵੀਆਂ/ਨਵੀਆਂ, ਬਾਹਾਂ/ਬਾਹਾਂ, ਨੌ/ਨੌ, ਧੂਏ/ਧੂਏਂ, ਦਹੀ/ਦਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ/ਤੁਸੀਂ, ਕਿਵੇ/ਕਿਵੇਂ, ਤਰ੍ਹਾ/ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋ/ਜਦੋਂ ਆਦਿ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ (ਦਹੀ/ਦਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ/ਤੁਸੀਂ, ਕਿਵੇ/ਕਿਵੇਂ, ਤਰ੍ਹਾ/ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋ/ਜਦੋਂ) ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆਂ ਕਰਕੇ ਬਿੰਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ (ਨਵੀਆਂ/ਨਵੀਆਂਆਂ, ਬਾਹਾਂ/ਬਾਹਾਂਆਂ, ਨੌ/ਨੌ, ਧੂਏ/ਧੂਏਆਂ) ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਧੂਨੀ ਵਿਉਤ ਦੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਕਿ 'ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਸੂਰ ਨਾਸਕੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਾਸਕੀ ਹੋਣ' ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਬਿੰਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇਥੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਥੇ 'ਬਾਂਹਾਂ' ਅਤੇ 'ਨਵੀਆਂ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਸ਼ਬਦ (ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਂਹ) ਵੀ ਨਾਸਿਕਤਾ ਸਹਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਬਹੁਵਚਨੀ ਪਿਛੇਤਰ 'ਆਂ' ਵੀ ਨਾਸਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਦੋਵਾਂ ਸੂਰਾਂ ਨਾਲ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਮੂਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਾਸਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੋਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲੇ ਪਿਛੇਤਰ ਨਾਸਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਸਕੀ ਪਿਛੇਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ ਭਾਵੇਂ ਮੂਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸੂਰ ਵੀ ਨਾਸਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਥੇ ਨਾਸਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਬਿੰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਜਾਵਾਂ, ਰਾਹਵਾਂ, ਲਾਵਾਂ, ਗਾਹਵਾਂ(ਗਾਊਣਾ) ਆਦਿ ਵਿਚ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਨੌ' ਅਤੇ 'ਧੂਆਂ' ਵਿਚ ਵੀ ਅਗਲੀ-ਪਿਛਲੀ ਨਾਸਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਟਿੱਪੀ ਨੂੰ ਵੀ ਡੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਟਿੱਪੀ ਇਕੱਲੀ ਨਾਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। /ਉ/ ਸੂਰ ਨੂੰ ਡੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸੂਰਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਦੁੱਤੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਵਰਤੋਕਾਰ 'ਨਾਸਕੀ ਵਿਅੰਜਨਾਂ ਕਾਰਨ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਨਾਸਕੀ ਹੋ ਜਾਣ' ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਟਿੱਪੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਮ੍ਰਿਤ/ਅਮ੍ਰਿਤ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ/ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਸਮੇਲਨ/ਸੰਮੇਲਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਟਿੱਪੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ੴ) ਵਾਧੂ ਬਿੰਦੀ/ਟਿੱਪੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ: ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਸਮੇਂ ਬਿੰਦੀ/ਟਿੱਪੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਆਮ ਗਲਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੂ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਕੀਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਨਾਸਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਝਾਂਕੀ/ਝਾਕੀ, ਹੌਸਲਾ/ਹੌਸਲਾ, ਸੌਕ/ਸੌਕ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਉਪਭਾਸਾਈ ਉਚਾਰਨ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਮਲਵਈ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਰਥਹੀਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਨਿਤ 'ਨਾਸਕੀ ਵਿਅੰਜਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਅਗਲੇ-ਪਿਛਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਾਸਕੀ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬਿੰਦੀ/ਟਿੱਪੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਾ ਹੋਣ' ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਅਨਜਾਣਤਾ ਕਾਰਨ ਬਿੰਦੀ ਅਤੇ ਟਿੱਪੀ (ਦੁੱਤੀਕਰਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ/ਦੁਨੀਆ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ/ਹਮੇਸ਼ਾ, ਲੰਮੇ/ਲੰਮੇ, ਮੈਨੂੰ/ਮੈਨੂੰ, ਜਨੂੰਨ/ਜਨੂੰਨ, ਗੁੰਮਰਾਹ/ਗਮਰਾਹ, ਹਨੂਮਾਨ/ਹਨੂਮਾਨ, ਘੁੰਮਾਇਆ/ਘੁਮਾਇਆ ਅਤੇ ਮੰਨੂੰਗੀ/ਮਨੂੰਗੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਫਾਲਤੂ ਬਿੰਦੀ/ਟਿੱਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

1.4. ਪੈਰੀਂ (ਹ) ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ:

ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪਿੰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗਲਤੀ ਪੈਰੀਂ (ਹ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪੈਰੀਂ ਹਾਹਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚਲੀ ਸੂਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਖਾਸ ਕਰ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਅਲੋਪ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰੀਂ (ਹ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਰੀਆ/ਜ਼ਰੀਆ, ਤੀਲਾ/ਤੀਲਾ, ਨਿੰਮਾ/ਨਿੰਮਾ, ਅੰਨਾ/ਅੰਨਾ, ਰਾਮਲੀਲਾ/ਰਾਮਲੀਲਾ, ਸੋਲਾਂ/ਸੋਲਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੈਰੀਂ

(ਹ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰ ਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੰਨ੍ਹ/ਚਿੰਨ੍ਹ, ਖੁੱਲਾ/ਖੁੱਲ੍ਹਾ, ਪੜੋ/ਪੜ੍ਹੋ, ਬੰਨਿਆ/ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਦਿੜ/ਦਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਬੰਮ/ਬੰਮ੍ਹ ਆਦਿ ਹੋਰ ਸੁਰ ਦੀ ਸੌਜ਼ੂਦਰੀ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਆਮ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਕੇ ਪੈਰੀਂ (ਹ) ਬਿਨਾਂ ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

1.5. ਲਘੂ ਅਤੇ ਦੀਰਘ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਦੁਚਿੱਤੀ:

ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਥੋਧਾਤਮਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗਲਤੀ ਲਘੂ ਅਤੇ ਦੀਰਘ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਦੁਚਿੱਤੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਵਿਚ /ਐ/ ਦੀ ਥਾਂ /ਓ/ ਸੂਰ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਦਾ ਗੁਝਾਨ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਦੀਰਘ ਸੂਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲਘੂ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸੋਣ/ਸੌਣ, ਦੁਨਿਆ/ਦੁਨੀਆਂ, ਬਲਿਦਾਨ/ਬਲੀਦਾਨ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। (ਅ) ਅਤੇ (ਆ) ਦੀ ਪਰਮਪਰ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਲਤੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ (ਬਾਦਮ/ਬਦਾਮ, ਆਨੰਦ/ਅਨੰਦ) ਵੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਚਾਰਨ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ: ਬਖਸ਼ਿਸ਼/ਬਖਸ਼ਾਨ, ਅਨੋਖੇ/ਅਨੋਖੇ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ/ਸ਼ੁਰੂਆਤ, ਈਮਾਨਦਾਰ/ਇਮਾਨਦਾਰ, ਜਿਉਂਦੀ/ਜਿਉਂਦੀ ਆਦਿ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

1.6 (ਨ) ਅਤੇ (ਣ) ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਗਲਤੀ :

ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪਿਸਟਾਂ ਤੋਂ (ਨ) ਅਤੇ (ਣ) ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਮੇਂ ਗਲਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਧੁਨੀ-ਵਿਉਂਤ ਅਨੁਸਾਰ /ਣ, ਰ, ਲ, ਡ/ ਤੋਂ ਬਾਅਦ /ਣ/ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਬਲਕਿ /ਨ/ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ (ਣ) ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ (ਨ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਂਬਸਾਈਟਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਤੋਂ ਅਨਿਵਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ (ਨ) ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ (ਣ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ (ਵਰਣਮਾਲਾ/ਵਰਨਮਾਲਾ, ਵਿਆਕਰਣ/ਵਿਆਕਰਨ, ਉਦਾਹਰਣ/ਉਦਾਹਰਨ) ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਸ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਢੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ (ਨ) ਅਤੇ (ਣ) ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਦੀ ਗਲਤੀ /ਣ/ ਅੰਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਅਮਿਤ ਕਿਰਿਆਵੀ ਰੂਪਾਂ/ ਸ਼ਰਤੀ ਸੰਭਾਵੀ ਰੂਪਾਂ (ਮਾਨਣ/ਮਾਣਣ, ਪਛਾਣਣ/ਪਛਾਣਣ, ਬਨਣਾ/ਬਣਨਾ, ਬਣਾਉਣ/ਬਣਾਉਣ, ਜਾਨਣ/ਜਾਣਨ) ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ (ਭਾਸ਼ਨ/ਭਾਸ਼ਣ) ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

1.7. ਸਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗਲਤੀ:

ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਵਿਅੰਜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕਤਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅੰਤਿਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਿਸ਼/ਜੋਤਸ਼, ਬਾਰਿਸ਼/ਬਾਰਸ਼, ਮੁਨਾਸ਼ਬ/ਮੁਨਾਸਬ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ/ਮੁਸ਼ਕਲ, ਸਾਜਿਸ਼/ਸਾਜ਼ਸ਼, ਖਾਤਿਰ/ਖਾਤਰ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼/ਕੋਸ਼ਸ਼, ਹਾਜ਼ਿਰ/ਹਾਜ਼ਰ ਆਦਿ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਨਵਾਂ ਨਾਲ /ਇਕ/ ਪਿਛੇਤਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ /-ਇਕ/ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ /-ਅਕ/ ਪਿਛੇਤਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸਾਮਾਜਕ/ਸਮਾਜਿਕ, ਇਤਹਾਸਕ/ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਗਲਤੀਆਂ (ਸਾਮਾਜਕ ਵਿਚ ‘ਸਾ’ ਅਤੇ ਇਤਹਾਸਕ ਵਿਚ ‘ਤ’ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਅਲੋਪ ਦੀ ਗਲਤੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗਲਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

1.8 ਸਮਾਨ ਉਚਾਰਨ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ :

ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਗੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ (ਹ) ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ /ਹ/ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਵਿਅੰਜਨ ਧੁਨੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੁਰ ਵਜੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਥੇ ਲਿਖਣ ਵਿਚ (ਹ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਟਾਈਪਿਸਟ /ਹ/ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ (ਹ)+ਸੂਰ ਦੀ

14 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ (ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਸੈਂਫਟਵੇਅਰ, ਸੋਫਟਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਸੈਂਫਟਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ) ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

2. ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਕਲ ਗਲਤੀਆਂ:

ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਕਲ ਗਲਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਟਾਈਪਿਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟਾਈਪਿੰਗ ਗਲਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਟਾਈਪਿਸਟ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਟਾਈਪਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਤੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ 57 ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰਟੀ (QWERTY) ਕੀਬੋਰਡ ਦੀਆਂ 26 ਕੁੰਜੀਆਂ (keys) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੁੰਜੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁੰਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦਬਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਟਾਈਪਿੰਗ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਕਲ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 6 ਸ਼੍ਰੋਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

- 2.1. **ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਪਨ ਗਲਤੀ:** ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਕ ਅੱਖਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਢੂਜਾ ਅੱਖਰ ਟਾਈਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਇਹ ਅੱਖਰ ਕੀਬੋਰਡ 'ਤੇ ਸਹੀ ਅੱਖਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ/ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ।
- 2.2. **ਅੱਖਰ ਲੋਪ:** ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਟਾਈਪਿਸਟ ਉਦੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ/ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ।
- 2.3. **ਵਾਧੂ ਅੱਖਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗਲਤੀ:** ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਟਾਈਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨੇੜੇ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਵੀ ਟਾਈਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ/ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ।
- 2.4. **ਸਥਾਨ-ਬਦਲੀ ਗਲਤੀ:** ਇਹ ਗਲਤੀ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋ ਅੱਖਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਥਾਨ ਬਦਲ ਕੇ ਟਾਈਪ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਲਤੀ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹੱਦਾਂ ਨਾਲ ਟਾਈਪ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ/ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ।
- 2.5. **ਨਿਰੰਤਰਤਾ-ਗਲਤੀ:** ਇਹ ਗਲਤੀ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟਾਈਪਿਸਟ ਜਲਦੀ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿੱਖ ਪਾਉਣੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਬਦ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ/ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਵਿਚ।
- 2.6. **ਸ਼ਬਦ ਤੌੜ ਦੇਣਾ:** ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟਾਈਪਿਸਟ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵਿੱਖ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਤੌੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ/ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ।

ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਲਤੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ/ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਕ ਟਿੱਪੀ-ਲੋਪ ਹੈ ਤੇ ਢੂਜਾ ਰਸ/ਸਰ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਥਾਨ-ਬਦਲੀ ਹੈ।

3. ਯੂਨੀਕੋਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਲਤੀਆਂ:

ਟਾਈਪਿੰਗ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਕੋਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ

ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਲੱਭੇ, ਉਹ ਹਨ: ‘ਨੂੰ’ (ਦੁਲੈਂਕੜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਿੱਪੀ ਟਾਈਪ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ), ‘ਪਹੁੰਚ’ (ਅੰਕੜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਿੱਪੀ ਟਾਈਪ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ) ਅਤੇ ‘ਮੁੱਖ’ (ਅੰਕੜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਕ ਟਾਈਪ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ)।

3.2. ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਹਾਰੀ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ:

ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਲਗ-ਮਾਤਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰ ਵਿਅੰਜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਯੂਨੀਕੋਡ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਊਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲਗ-ਮਾਤਰਾ ਵਿਅੰਜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੀ ਟਾਈਪ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਸਿਹਾਰੀ (f) ਵੀ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਵਿਅੰਜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਟਾਈਪ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ‘ਵਿਚ’ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ (ਵ + ਫ + ਚ) ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ (ਫ + ਵ + ਚ) ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਵਿਚ’ ਸ਼ਬਦ (ਵ + ਫ + ਚ) ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਟਾਈਪ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਸਕਾਈ ਫੌਟਾਂ ਵਿਚ ਸੂਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਿਹਾਰੀ (f) ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਦੀ ਬੰਦਿਸ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਵਾਇਤੀ ਕੀਬੋਰਡ ਲੇਆਊਟ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖੇ ਟਾਈਪਿਸਟ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸਿਹਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ‘ਸਿੰਘ’ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਿੰਘ’ (ਫ + ਸ + ਫ + ਘ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ) ਜਾਂ ਸੰਿਘ (ਸ + ਫ + ਫ + ਘ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ) ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮਿਖਲਾਫ/ਸਿਲਾਫ, ਮਿਖਾਲ/ ਖਿਆਲ, ਪੋਲਿੰਗ/ਪੋਲਿੰਗ, ਲਿੰਕ/ਲਿੰਕ, ਰੋਲਿੰਗ/ਰੋਲਿੰਗ, ਵਿਚਾਰ/ਵਿਚਾਰ, ਵਿਵਚ/ਵਿਚ, ਪ੍ਰੀਭਿਆ/ਪ੍ਰੀਭਿਆ, ਕਿ/ਕਿ, ਮਿਭਤਾਬੀ/ਮਿਭਤਾਬੀ, ਗਿਆ/ਗਿਆ, ਪੈਟਰੋਲਿੰਗ/ਪੈਟਰੋਲਿੰਗ, ਸਮੀਖਿਆ/ਸਮੀਖਿਆ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਸਿਹਾਰੀ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਆਮ ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ।

3.3. ਅਰਧ ਅੱਖਰ (ਪੈਰੀਂ ਅੱਖਰ) ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਗਲਤੀ:

ਅਗਲਾ ਨਿਯਮ ਜਿਸ ਦਾ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਰਧ ਅੱਖਰ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਲਈ ਹਲੰਤ+ਅੱਖਰ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਰ ਚਿੰਨ੍ਹ/ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲਗਾਖਰਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵਜੋਂ ਟਾਈਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗਲਤ ਕੀਅ-ਕ੍ਰਮ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ‘ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਗ੍ਰੰਥ (ਗ + ਰ + ਰ + ਥ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ) ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਕਸਰ ਗ੍ਰੰਥ (ਗ + ਰ + ਰ + ਥ) ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਲੰਤ ਦੀ ਗਲਤ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ/ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ, ਵਰਿਹਾਂ/ਵਰਿਹਾਂ, ਪੈਂਤੇਸ/ਪੈਂਤੇਸ ਅਤੇ ਪਿੰਚੁਸੀਪਲ/ਪਿੰਚੁਸੀਪਲ।

3.4. ਸੂਰਾਂ ਦੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ:

ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਸੂਰਾਂ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਰ ਵਾਹਕ ਤੇ ਮਾਤਰਾ ਲਈ ਦੋ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕੁੰਜੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਹੀ ਕੁੰਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਅਸਕਾਈ ਫੌਟਾਂ ਵਿਚ ਸੂਰ ਵਾਹਕ ਤੇ ਮਾਤਰਾ ਲਈ ਦੋ ਕੁੰਜੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ‘ਉਤੇ’ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ (ਉ + ਤ +) ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ (ਉ + + ਤ +) ਭਾਵ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਰ ਵਾਹਕ (ਉ), ਫਿਰ ਅੰਕੜ (_) ਅਤੇ ਫਿਰ (ਤੇ) ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਡੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਹੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਨਾਂ: ਗਾਈ (ਏ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਏ + ਏ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ), ਉਚਾਈ (ਉ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉ + +, ਈ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਏ + + ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ), ਅਧਿਐਨ (ਐ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅ + + ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ), ਆਉਣ (ਆ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅ + +, ਉ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉ + +) ਅਤੇ ਅੰਰਤ (ਅੰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅੰ + ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ)।

3.5. ਸੂਰ ਚਿੰਨ੍ਹ/ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਲੁਕ ਜਾਣਾ :

ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ

ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਕੋਡ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਫੌਂਟ ਅਤੇ ਕੀਬੋਰਡ ਉਪਲਬਧ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਮੱਸਿਆਵੁਣ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪੰਤੂ ਯੂਨੀਕੋਡ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਲਿਪੀ ਵਰਗੇ ਅਸਕਾਈ ਪੰਜਾਬੀ ਫੌਂਟਾਂ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟਾਈਪਿਸਟਾਂ ਨੇ ਯੂਨੀਕੋਡ ਟਾਈਪਿੰਗ ਲਈ ਨਵੇਂ ਕੀਬੋਰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਟਾਈਪਿੰਗ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪੁਰਾਣੇ ਕੀਬੋਰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਟਾਈਪਿੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਖਬਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਲਈ ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਲਿਪੀ ਵਰਗੇ ਅਸਕਾਈ ਫੌਂਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਚੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪੰਤੂ ਜੇ ਉਹੀ ਸਮਗਰੀ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰ ਰਾਹੀਂ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਕਾਈ ਫੌਂਟਾਂ ਵਿਚ ਟੈਕਸਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਗੈਰ-ਯੂਨੀਕੋਡ ਫੌਂਟ ਨੂੰ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ¹¹। ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰ 100% ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਸਹਿਤ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਠ ਨੂੰ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜੋ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਬਣਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਗਲਤ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਨਲਾਈਨ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਆਮ ਸ਼ਬਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰ ਨੇ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਗਲਤ ਤਬਦੀਲ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ : ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ/ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਲੜਕੇ/ਲੜਕੇ, ਸੜਕ/ਸੜਕ ਅਤੇ ਦੌੜਾਂ/ਦੌੜਾਂ। ਇਕ ਹੋਰ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰ ਬਿੰਦੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਫੌਂਟ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ: ਚੌਕ/ਚੌਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ/ਉਨ੍ਹਾਂ, ਲੋਕਾਂ/ਲੋਕਾਂ, ਸੌਧੀ/ਸੌਧੀ, ਚੌਕੀ/ਚੌਕੀ, ਸੇਵਾਵਾਂ/ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂ/ਜਾਂ ਆਦਿ। ਕੁਝ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪਾਠ ਨੂੰ ਹੁਥਰੂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬੇਮਤਲਬ (junk) ਪਾਠ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਚਿੱਤਰ ਨੰ.1 c. ਵਿਚ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੈਰ-ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਾਲੇ ਪਿੰਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰ ਇਹ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

3.8. ਮਸ਼ੀਨੀ ਅਨੁਵਾਦਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ:

ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਮਸ਼ੀਨੀ ਅਨੁਵਾਦਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪਾਠ ਨੂੰ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਦੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਕੋਡ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਈ ਸਮਗਰੀ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਮਸ਼ੀਨੀ ਅਨੁਵਾਦਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਅਨੁਵਾਦਕ 100% ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਪਾਠ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਪਾਦਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹਨਾਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਪਈ ਅੰਜਿਗੀ ਸਮਗਰੀ ਵਿਚ ਬੜੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਅੱਖਰ-ਸੰਯੋਗ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮਿਲਗੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਹ ਕੁਝ ਨਿਵੇਕਲੇ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਿਕਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਪੰਤੂ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੁਝ

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਪਕ ਅਤੇ ਟਾਈਪਿਸਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਨਿਰੀਖਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਤ ਸਮਗਰੀ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੈਂਬਸਾਈਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਂਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿੱਟੇ ਅਤੇ ਚਰਚਾ:

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਂਬਸਾਈਟਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਉਪਰਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਲਗਭਗ 2.47 ਕਰੋੜ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੋਂ 3.12% ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਟੇਬਲ ਨੰ. 1: ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਨਨ

ਕੁਲ ਲਏ ਗਏ ਸ਼ਬਦ	2,47,26,994
ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ (ਖਸ ਨਾਂਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ)	5,23,745
ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ	2.92%
ਗੁਰਮੁਖੀ/ਯੂਨੀਕੋਡ ਲਿਪਾਂਕਣਕਾਰੀ (orthography) ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ	0.17%

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਾਂਕਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਯੂਨੀਕੋਡ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਅੱਖਰ-ਕਮ-ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨਿਯਮਾਂ ਉੱਪਰ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਾਂਕਣਕਾਰੀ ਨੇਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ: ਲਗ-ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਅੰਜਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਬਿੰਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਖਾਸ ਸੂਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਮਾਤਰਾ (ੴ,੩,ੰ,ੰ,ੰ) ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਸੂਰ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ (੍,੍,੍) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਿੱਪੀ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੇਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 0.17% ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਾਂਕਣਕਾਰੀ/ਯੂਨੀਕੋਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜਦ ਕਿ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪਿਸਟ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਛੌਂਟ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੰਜਣ ਗੁਰਮੁਖੀ ਆਰਥੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ 'ਗੋਲੂ' ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਸਿੰਘ' ਵਿਚ ਛਾਲਤੂ ਪਈ ਟਿੱਪੀ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ 'ਗੋਲੂ' ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਟਾਈਪਿੰਗ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਦਿਖਣ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਛਾਲਤੂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਕ੍ਰਮ, ਐੱਜ, ਡਾਇਰਡਾਕਸ ਵਰਗੀ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਿੰਦੀ, ਲਾਂਵਾਂ, ਅੰਕੜ ਅਤੇ ਦੁਲੈਂਕੜ ਆਦਿ ਦੀ ਜੀਰੋ ਦੂਰੀ (Zero width) ਉੱਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹੋਈ ਟਾਈਪਿੰਗ ਸਕਗੀ 'ਤੇ ਇਕੋ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਬਦ ਸਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਤੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਛਾਲਤੂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰਾਂ 'ਤੇ 'ਹੈਂ' ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੇ ਦੁਲਾਵਾਂ ਇਕ ਦੁਲਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਕਾਰਨ 'ਹੈਂ' ਸ਼ਬਦ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ 'ਹੈ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰਨੀ ਨੰ. 2 ਵਿਚ ਕੁਝ ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਂਸਾਈਟਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰੈਮ, ਐੱਜ, ਫਾਇਰਫਾਕਸ ਵਰਗੇ ਲੇਕ-ਪ੍ਰਿਆ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰਾਂ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਉੱਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਟੇਬਲ ਨੰ. 2: ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਦਿਖਦੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ

ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ	ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿੱਖ
ਤੇਲੋਂ	ਤੈ
ਹੋੰ	ਹੈ
ਨੂੰ	ਨੂੰ
ਅਤੇ	ਅਤੇ
ਪੁਲਿਸ	ਪੁਲਿਸ

ਇਹਨਾਂ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਤੇ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਨਿਰੀਖਕ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਨਿਰੀਖਕ ਆਨਲਾਈਨ ਅਤੇ ਆਫਲਾਈਨ ਦੌਨੋਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਆਦਾਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਬਲ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਟੇਬਲ ਨੰ. 3 ਵਿਚ 60 ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਹੋਏ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਾਂਕਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਟੇਬਲ ਨੰ. 3:

ਵੈਂਸਾਈਟਾਂ ਉੱਪਰਲੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਾਂਕਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਮ ਸ਼ਬਦ

ਪਿਖਲਾਫ	ਨੰਨੂ	ਅੰਮਿਤਸਰ	ਗਿਫਤਾਰ
ਮਿਤਕ	ਸੇਰਮਈ	ਜ਼ਿਲੇਹ	ਕਰੋੜ
ਚੌਕ	ਉਨ੍ਹਾਂ	ਅੰਮਿਤ	ਲੋਕਾਂ
ਭਿਸਟਾਚਾਰ	ਸੌਪੀ	ਚੌਕੀ	ਪਹੁੰਚ
ਖੁੱਲ੍ਹੇ	ਪੈੰਨਸ	ਪਹੁੰਚਾਉਣ	ਪਿੰਚਸੀਪਲ
ਖੇਲਿਹਾਭਾ	ਜਲਿਹਾਭਾਵਾਲਾ	ਬਾਬੀ	ਦੀਆ
ਪਹੁੰਚੇ	ਮੁੱਖ	ਵਰਿਹਾਭਾਂ	ਖੜੇ
ਨੇੜਿਓ	ਮੁੱਹ	ਪੁੱਤਰ	ਤਾਂਾ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ	ਿਖਤਾਬ	ਸਾਫਟਵੇਅਰ
ਸੈਪਣ	ਿਖਮਾਲ	ਪੀਛਤ	ਤੌੰ
ਪੇਰਗਰਾਮ	ਅਪੈਰਲ	ਸੈਪੇ	ਹੌਸਲਾ

ਉੱਜੇ	ਤੋਂ	ਕਾਨੂੰਨੀ	ਪੜਿਆ
ਤੋਂ	ਸੇਰਈ	ਹੈਂ	ਦੇਂ
ਘਰਾਂ	ਸਿੰਘ	ਗੰਢਰਥ	ਹੰਦਾ
ਜੁੜੇ	ਵਿੱਚ	ਖੇਤੀਬਾੜੀ	ਪਾਸਿਓ

ਅਸੀਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਆਮ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਮੁੱਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' ਵਰਗੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟਾਈਪਿਸਟਾਂ ਅਤੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਨੇ 26 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਟੇਬਲ ਨੰ. 4 ਵਿਚ ਅਸੀਂ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕਿਸੇ ਇਕ ਟਾਈਪਿਸਟ ਜਾਂ ਇਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਗਲਤੀਆਂ ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' ਆਪਣੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਨਿਉਨਤਮ ਫ੍ਰੀਕੁਐਂਸੀ ਨਾਲ 60 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਉੱਤੇ ਸਮਾਨ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 3 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਟੇਬਲ ਨੰ.4: ਵੈੱਬ ਉੱਤੇ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ

ਕ੍ਰਮ- ਸੰਖਿਆ	ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ	ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ	ਗਲਤੀ ਦੀ ਸ੍ਰੇਣੀ
1.	ਉਨਾਂ	58.34325	ਪੈਰੀਂ ਹਾਹਾ ਅਲੋਪ
2.	ਉਨ੍ਹਾਂ	14.90121	ਫੈਂਟ ਪਰਿਵਰਤਕ ਗਲਤੀ
3.	ਉਨ੍ਹਾਂ	12.9493	ਬਿੰਦੀ ਅਲੋਪ
4.	ਉਨਾ	5.712925	ਪੈਰੀਂ ਹਾਹਾ ਅਤੇ ਬਿੰਦੀ ਅਲੋਪ
5.	ਉਨ੍ਹਾਂ	1.594858	(ਉ) ਸੂਰ ਦੁਆਰਾ ਡਾਲਤੂ (ੴ) ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਣਾ
6.	ਉਨਾਂਹ	0.904547	ਪੈਰੀਂ (ਹ) ਨੂੰ ਗਲਤ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ
7.	ਉਨ੍ਹਾਂ	0.809331	(ਉ) ਸੂਰ ਨੂੰ (ਉ+ਨੂ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ

8.	ਉਨ੍ਹਾਂ	0.761723	(ੴ) ਮਾਤਰਾ ਅਲੋਪ
9.	ਉਨ੍ਹਾਂ	0.595096	ਬਿੰਦੀ ਅਲੋਪ, ਸਮਾਨ ਉਚਾਰਨ ਕਾਰਨ ਭੁਲੇਖੇ ਕਾਰਨ (ਉ) ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ (ਓ)
10.	ਉਨ੍ਹਾਂ	0.595096	ਸਮਾਨ ਉਚਾਰਨ ਕਾਰਨ ਭੁਲੇਖੇ ਕਾਰਨ (ਉ) ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ (ਓ)
11.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.404666	ਲਾਘੂ ਸੂਰ (ਉ) ਅਤੇ ਦੀਰਘ ਸੂਰ (ਊ) ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ
12.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.380862	ਬਿੰਦੀ ਅਲੋਪ/ਛਾਲਤੂ ਟਿੱਪੀ
13.	ਊਨਾਂ	0.333254	ਪੈਰੀਂ ਹਾਹਾ ਅਲੋਪ/ਛਾਲਤੂ ਟਿੱਪੀ
14.	ਉਨਾਂ	0.333254	ਪੈਰੀਂ ਹਾਹਾ ਅਲੋਪ/ ਸਮਾਨ ਉਚਾਰਨ ਕਾਰਨ ਭੁਲੇਖੇ ਕਾਰਨ (ਉ) ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ (ਓ)
15.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.238039	ਛਾਲਤੂ ਬਿੰਦੀ
16.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.166627	(ਓ) ਦੁਆਰਾ (ਏ) ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਣਾ
17.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.142823	ਛਾਲਤੂ ਬਿੰਦੀ
18.	ਊਨਾਂ	0.142823	ਪੈਰੀਂ ਹਾਹਾ ਅਲੋਪ, ਲਾਘੂ ਸੂਰ (ਉ) ਅਤੇ ਦੀਰਘ ਸੂਰ (ਊ) ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ
19.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.119019	(ਓ) ਦੁਆਰਾ (ਏ) ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਣਾ, (ਉ) ਸੂਰ ਨੂੰ (ਉ+ਊ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ
20.	ਊਨਾਂ	0.119019	ਪੈਰੀਂ ਹਾਹਾ ਅਲੋਪ, ਛਾਲਤੂ ਬਿੰਦੀ
21.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.095215	(ਊ) ਸੂਰ ਨੂੰ (ਉ+ਊ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ, ਛਾਲਤੂ ਬਿੰਦੀ
22.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.095215	(ਓ) ਦੁਆਰਾ (ਏ) ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਣਾ, (ਓ) ਮਾਤਰਾ ਅਲੋਪ
23.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.095215	(ਓ) ਅਤੇ (ਏ) ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ
24.	ਊਨਾਂ	0.071412	ਪੈਰੀਂ ਹਾਹਾ ਅਲੋਪ, (ਉ) ਦੁਆਰਾ ਛਾਲਤੂ (ਓ) ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਣਾ
25.	ਊਨ੍ਹਾਂ	0.047608	ਛਾਲਤੂ ਟਿੱਪੀ
26.	ਊਨਾਂ	0.047608	(ਉ) ਦੇ ਨੀਚੇ ਗ਼ਾਲਤ ਪੈਰੀਂ ਹਾਹਾ

https://www.belacollege.org/News... ▾ Translate this page
News-List Bela College
ਬੇਲਾ ਯੋਗਿਆ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਚ ਸੱਭਿਆਤੁਰ ਕਦਮਾਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉੱਤਰਾਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਦਿਨ ਮਨਜ਼ੂਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਸਾਰਾਂ ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਵਿਖਾਵ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਲੋਗ ਸਿਪਿਤ ਸੰਸਾਰਾਂ ...
https://m.dailyhunt.in/india/punjabi... ▾ Translate this page
ਮੇਂਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਝੂਠ ਹੋਇਆ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ...
20-Mar-2018 — ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਨੀਂ ਲੱਕ ਗਡੇ ਜੋ ਨੂੰ 2014 ਵਿਚ ਦੁਧਾਈ ਕੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾ ਤੇ ਸਾਡੇ ਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਲਈ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਧਾਈ ਕੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਾਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ...
http://www.diprpunjab.gov.in/... ▾ Translate this page
ਬਾਠਿਂਡਾ ਸਿੱਖੇ ਤੋਂ ਬੁਧਵਾਰ ਨੂੰ ...
22-Apr-2020 — ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾਤਮਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੇ ਪਿਛਲੇ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਲਈ ਗਏ ਸਨ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁਹੱਿਮ ਸੱਭਾ ਮੁਹੱਿਮ ਅਤੇ ਸੱਭਾ ਮੁਹੱਿਮ ਹੋਏ ਹਨ ...
https://www.punjabcrimenewsnetwork.in/... ▾ Translate this page
ਚੰਗਾਰਾ ਦੀ ਖਿਲੜੀ ਵਿਚ ਮਿਕ ਮੌਜਾ ...
13-Oct-2020 — ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋਕਰ ਵਿਚ ਲੈਕ ਨੇਜ਼ਾਤਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸੰਭਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸਨੌਰਾ ਪਥ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ ਤੇ ਪ੍ਰੈਟ ਰੋਵਰਡਮ ...
http://www.mediapunjab.com/news... ▾ Translate this page
ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੰਡਿਤ ਸੀ ... - MediaPunjab
10 ਮੈਲੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਵ ਸਹਿਰ ਸਾਨੂੰਕਾਂ ਵਿਖੀਏ ਸ੍ਰੀ ਪਲਾਨ ਸੂਚ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ 10 ਵੇਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮਾਤਰਾ ਵਿਖੀਏ ਹਨ।

ਚਿਤਨ ਨੰ. 3: ਵਿਭਿੰਨ ਵੈਂਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ('ਉ' ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਹਾਹਾ ਪਾਉਣ) ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ' ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਿਭਿੰਨ ਵੈਂਸਾਈਟਾਂ ਉੱਤੇ 15 ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਨਾਲ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਟੇਬਲ ਨੰ. 5 ਵਿਚ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ 70% ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਲਈ ਅਤੇ ਦੀਰਘ ਸੂਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਤੇ ਮੁਕਤਾ ਵਿਚ ਭੁਲੇਖੇ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਹਨ।

ਟੇਬਲ ਨੰ.5: ਵਿਭਿੰਨ ਵੈਂਸਾਈਟਾਂ ਉੱਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ

ਕ੍ਰਮ- ਸੰਖਿਆ	ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ- ਜੋੜ	ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ	ਗਲਤੀ ਦੀ ਸ੍ਰੇਣੀ
1.	ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ	27.34694	ਸਿਹਾਰੀ/ਮੁਕਤਾ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ
2.	ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀ	17.95918	ਸਿਹਾਰੀ/ਬਿਹਾਰੀ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ
3.	ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ	17.14286	ਐਕੜ/ਦੁਲੈਂਕੜ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ
4.	ਯੂਨੀਵਰਿਸਟੀ	9.795918	ਸਿਹਾਰੀ/ਮੁਕਤਾ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ
5.	ਯੂਲੀਵਰਸਿਟੀ	6.122449	ਛਟਕਲ
6.	ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ	5.306122	ਸੂਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੁਆਰਾ ਢੂਸਰੇ ਸੂਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਣਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰਾਂ ਉੱਤੇ ਢੂਹਰੇ ਦੁਲੈਂਕੜ ਇਕਹਿਰੇ ਦੁਲੈਂਕੜ ਦੇ ਢੂਪ ਵਿੱਚ ਇਖਵੇਂ
7.	ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ	3.673469	ਉਚਾਰਨ ਕਾਰਨ ਭੁਲੇਖਾ
8.	ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ	2.857143	ਐਕੜ/ਦੁਲੈਂਕੜ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ, ਸਿਹਾਰੀ/ਮੁਕਤਾ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ
9.	ਯੂਨਿਵਰਸਟੀ	2.44898	ਸਿਹਾਰੀ/ਬਿਹਾਰੀ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ, ਸਿਹਾਰੀ/ਮੁਕਤਾ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ
10.	ਯੂਨੀਵਰਿਸਟੀ	2.040816	ਸਿਹਾਰੀ/ਮੁਕਤਾ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ

11.	ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ	1.632653	ਦੁਲੈਕੜ ਮਾਤਰਾ ਦੁਆਰਾ ਅੱਕੜ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਣਾ / ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰਾਂ ਉੱਤੇ ਦੁਲੈਕੜ+ਅੱਕੜ ਸਿਰਫ਼ ਦੁਲੈਕੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ
12.	ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ	1.22449	ਉਚਾਰਨ ਦਾ ਭੁਲੋਖਾ
13.	ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ	1.22449	ਦੁਲੈਕੜ ਮਾਤਰਾ ਦੁਆਰਾ ਅੱਕੜ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਣਾ / ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅੱਕੜ+ ਦੁਲੈਕੜ ਸਿਰਫ਼ ਦੁਲੈਕੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ
14.	ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ	O 816327	ਮਿਹਾਰੀ/ਖਿਹਾਰੀ ਵਿੱਚ ਭੁਲੋਖਾ
15.	ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ	O 408163	ਮਿਹਾਰੀ/ਭੁਕਤਾ ਵਿੱਚ ਭੁਲੋਖਾ

ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਬਾਦ ਮਾਕਾ ਟਰਾਫ਼ੀ ਆਈ ...

31-Aug-2019 — ... ਤੋਂ ਬਾਬਾਦ ਇਹ ਟਰਾਫ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਾਗਮਨ ਅਤੇ ਸਾਧੇਟਮ ...

<https://meramalout.com> › 2018/11/16 › Translate this page

ਮਿਮਿਟ ਦੀ ਮੁਸਕਾਨ ਨਾਵਾਪਾਲ ਨੇ ...

16-Nov-2018 — Home Uncategorized ਮਿਮਿਟ ਦੀ ਮੁਸਕਾਨ ਨਾਵਾਪਾਲ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇੰਟਰ ਜੋਨਲ ਮੁਖ ਲੈਗਟੋਰੀ ਵਿਚ ...

<https://yespunjab.com> › punjabi › ਜ... › Translate this page

ਜੇ.ਏ.ਸੀ. ਦਾ ਵਫ਼ਦ ਤ੍ਰਿਪਤ ਬਾਜ਼ਵਾ ਨੂੰ ...

ਖ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਉੱਪ ਕੁਲਪਤੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਪ੍ਰੰਤ ਕਰਮਜ਼ੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੰਤ ਸੰਸਥਾਕਾਰੀ ...

<https://punjabipedia.org> › topic › Translate this page

ਮੀਏਂਧਸ ਅਮੈਨੂਅਲ ਜਾਜ਼ਡ - ਪੰਜਾਬੀ ...

ਇਸ ਨੇ ਪੈਰਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾਕ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਧਾਰਮਕ ...

<http://download.ssapunjab.org> › sub › March › N... › [PDF]

Untitled - SSA Punjab

15-Mar-2012 — ਛੋਟੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲ ਇਸ ਧੋਹਰਾਮ ਲਈ MoU Sign ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਲਚਸਮੀ ਨਵੀਂ ਦਿਖਾਈ ...

ਚਿੱਤਰ ਨੰ.4: ਵਿੱਤਿਨ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਉੱਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ (ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ) ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ

ਅਸੀਂ ਵੈੱਬ 'ਤੇ ਪਏ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤ ਹਨ, ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਟੇਬਲ ਨੰ.6 ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਰਲੇ 40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟੇਬਲ ਨੰ.6: ਵੈੱਬ 'ਤੇ ਪਏ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ 40 ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ

Correct Spellings	Wrong Spellings
ਉਹਨਾਂ	ਉਹਨਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ	ਉਨਾਂ/ਉਨ੍ਹਾ
ਅੱਜਕੱਲੁ	ਅੱਜਕਲ/ਅੱਜਕਲੁ/ ਅੱਜਕੱਲ
ਅਲੱਗਾ	ਅਲਗਾ/ਅਲੱਗਾ
ਆਉਂਦਾ	ਆਂਦਾ / ਆਉਂਦਾ
ਇਕੱਠੇ	ਇੱਕੱਠੇ/ਇਕਠੇ/ ਕੱਠੇ
ਇਕੱਲੇ	ਇੱਕਲੇ/ ਕੱਲੇ
ਇਜਾਜ਼ਤ	ਇਜਾਜਤ/ਇਜਾਜ਼ਤ
ਇਮਾਨਦਾਰੀ	ਈਮਾਨਦਾਰੀ
ਸਰੋਂ	ਸਰੋ
ਸੰਚਾਰਿ	ਸੰਚ੍ਚਾਰ

ਸਪਸ਼ਟ	ਸਪੱਸ਼ਟ
ਸਮੇ	ਸਮੇ
ਸੋਣ	ਸੋਣ
ਹੈਸਲਾ	ਹੱਸਲਾ
ਖੜ੍ਹਾ	ਖੜਾ
ਗੁਮਰਾਹ	ਗੁੰਮਰਾਹ
ਗਰਮੂਖ	ਗਰਮੁੱਖ
ਜਦੋ	ਜਦੇ
ਜਾਣਨ	ਜਾਣਣ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ	ਜਿਨਾਂ
ਜਿਲ੍ਹਾ	ਜਿਲਾ / ਜਿਲਾ
ਤਦ	ਤੱਦ
ਤੜ੍ਹਾਂ	ਤੜ੍ਹਾ
ਤੁਸੀਂ	ਤੁਸੀ
ਦੁਨੀਆ	ਦੁਨੀਆਂ / ਦੁਨਿਆ
ਨਹੀਂ	ਨਹੀ
ਨਵੀਅਾਂ	ਨਵੀਅਾਂ
ਨਾਲੋਂ	ਨਾਲੋ
ਨੌ	ਨੋ
ਪੜ੍ਹ	ਪੜ
ਪੈਰੋਂ	ਪੈਰੀ
ਬਣਨ	ਬਨਣ
ਬਾਹਾਂ	ਬਾਹਾਂ
ਬਾਚੁਰੀਂ	ਬਾਰਵੀਂ / ਬਾਰੜੀਂ
ਬਿਲਕੁਲ	ਬਿਲਕੁੱਲ
ਮਨ੍ਹਾ	ਮਨ੍ਹਾਂ

ਇਉਂ ਇਸ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਉੱਪਰ ਉਪਲਬਧ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਗਰੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਪਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਡਿੰਗ ਸੰਪਾਦਨ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ 2.92% ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤ ਹਨ ਅਤੇ 0.17% ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਾਂਕਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਗੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧੀਆ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਰਚ ਇੰਜਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਗਰੀ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਅਤੇ ਦਿਖਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦਾ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣ ਲਈ 'ਅੱਖਰ 2021' ਅਤੇ 'ਸੋਧਕ' ਵਰਗੇ ਆਫਲਾਈਨ ਅਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਨਿਰੀਖਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਭ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪੇਪਰ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਿਰਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਗਰੀ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਅਦਾਰੇ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਸ਼ਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪੀ. ਟੀ. ਯੂ. ਅਤੇ ਪੀ. ਐ. ਯੂ. (ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪੋਰਟਲ ਹਨ) ਦੀਆਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਵਾਲੇ :

1. ਪਿੰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ. ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੀਏ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ. ਲਾਹੌਰ
2. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ (ਸੰਪਾ.). ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਰੂਪ ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ. ਪਟਿਆਲਾ. 1988
3. ਜੋਸ਼ੀ ਸ. ਸ., ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਨਮੰਦਰ ਸਿੰਘ. (ਸੰਪਾ.). ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ. ਪਟਿਆਲਾ. 1998.
4. <http://g2s.learnpunjab.org/sodhak.aspx>
5. <http://akhariwp.com/>
6. <https://www.punjabijagran.com/lifestyle/sahit-and-sabhyachar-wikipedia-and-punjabi-spelling-8815601.html>
7. K. Kukich, " Techniques for automatically correcting words in a text," Computing Surveys, 24(4), 1992, 377-439.
8. G.S. Lehal and M. Bhagat, " Error Pattern in Punjabi Typed Text," **Proceedings of International Symposium on Machine Translation**, NLP and TSS, 2004, 128-141.
9. ਸੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ. "ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਸਾਰੋਂਸ਼ਾਅ", ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ: ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ (ਸੰਪਾ. ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ), ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਕਾਦਮੀ. ਜਲੰਧਰ. 1992, 20-30.
10. <https://www.gurbanifiles.net/unicode/index.htm>
11. <https://fc.learnpunjab.org/font2Unicode.aspx>